Olli Mäenpää
14.11.2023

Lakivaliokunnalle

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta (U 62/2023 vp) -Täydentävä lausunto

Tuomioistuinmenettelyjen väliset toimivaltasuhteet

Asetusehdotuksen 14(1)(d) artiklan mukaan valvontaviranomaisella tulisi olla valtuudet tehdä päätöksiä, joissa todetaan tämän asetuksen rikkominen ja vaaditaan velallista maksamaan viivästyskorkoa 5 artiklan mukaisesti tai vaaditaan velallista maksamaan velkojalle korvaus 8 artiklan mukaisesti. Valvontaviranomaisen päätös velvoittaa velallinen maksamaan viivästyskorkoa ja/tai perintäkulujen korvaus tehtäisiin hallintolain mukaisessa menettelyssä, ja viranomaisen päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Menettely täyttäisi näiltä osin hyvän hallinnon takeiden ja tehokkaan oikeusturvan vaatimukset.

Velallisen on asetusehdotuksen mukaan ”automaattisesti maksettava velkojalle” 5 artiklan mukainen viivästyskorko ja/tai 8 artiklan mukainen korvaus. Asetusehdotuksen sisältämän sääntelyn mukaan velallisen kieltäytyessä noudattamasta automaattista maksuvelvollisuuttaan, velkoja voi vaatia valvontaviranomaiselta maksuvelvollisuuden määrittelevää hallintopäätöstä, joka on lainvoimaisena täytäntöönpanokelpoinen. Velallinen voi riitauttaa tämän päätöksen laillisuuden valittamalla siitä hallinto-oikeuteen.

Asetusehdotuksessa ei määritellä käytettävissä olevia oikeusturvakeinoja, eikä niiden määrittely lähtökohtaisesti kuuluu unionin toimivaltaan, sillä SEU 19(1) artiklan mukaan tehokkaat oikeusturvakeinot määritellään jäsenvaltion lainsäädännössä. Asetusehdotus ei myöskään määrittele estettä sille Suomen lainsäädännön mahdollistamalle menettelylle, että velallisen kieltäytyessä noudattamasta EU-asetuksessa säädettyä automaattista maksuvelvollisuuttaan, velkoja voi saattaa kieltäytymisen kanteella yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Se, että asiallisesti samaa korvausvelkaa koskeva asia voisi olla valvontaviranomaisen tai hallintotuomioistuimen käsiteltävänä, ei sellaisenaan rajoita yleisen tuomioistuimen toimivaltaa käsitellä velkomuskannetta. Koska asetus on välittömästi sovellettavaa oikeutta ja jäsenvaltion on turvattava asetuksen tehokas toteuttaminen, ensisijaisena on kuitenkin perusteltua pitää asetuksen mukaista menettelyä.

Kahden samaa asiaa koskevan tuomioistuinmenettelyn samanaikainen vireilläolo on asetusehdotuksen sisältämä sääntely huomioon ottaen melko epätodennäköinen mahdollisuus. Sitä ei voida pitää tehokkaan oikeusturvan kannalta perusteltuna eikä prosessuaalisesti tai prosessiekonomian kannalta tarkoituksenmukaisena. Tältä osin prosessuaalisen sääntelyn sisällön määrittely kuuluu jäsenvaltion prosessuaalisen autonomian puitteissa kansallisen lainsäädännön alaan. Jos kyseisen prosessuaalisen tilanteen mahdollisuutta pidetään ongelmallisena, lailla voidaan säätää tarvittavista ja perustelluiksi katsotuista rajoituksista.